

IZVESTAJ O POSETI DELEGACIJE SRBA SA KOSOVA I METOHIJE JERUSALIMU

IZA ZATIRANJA TRAGOVA HRISCANSKE KULTURE STOJI ALBANSKI NACIONALIZAM KOJI JE ZASNOVAN NA EKSTREMNOJ ISLAMSKOJ IDEOLOGIJI

Na poziv Centra Arijel za politicka istrazivanja (Ariel Center for Policy Research), a po blagoslovu Njegove Svetosti Patrijarha Srpskog g. Pavla, delegacija Srba sa Kosova i Metohije boravila je u Jerusalimu od 6. do 14. juna 2001 godine. Srpsku delegaciju su cinili: Episkop rasko-prizrenski i kosovsko-metohijski g. Artemije, episkop bivsi zahumsko-hercegovački g. Atanasije, protosindjel Sava iz manastira Visoki Decani, g. Svetislav Stefanovic, specijalni savetnik za Kosovo i Metohiju pri Saveznom Ministarstvu vera i prof. dr Ljubisa Folic, arhitekta.

Centar Arijel je 11. juna u prostorijama gradske vecnice Jerusalima organizovao seminar pod nazivom: Od Bosne do Kosova, Unistenje srpske kulture i islamizacija Balkana, na kome su izmedju ostalih govorili clanovi srpske delegacije.. ovaj seminar organizovan je uz posebno zalaganje g. Samuela Avijatara, savetnika jerusalimskog gradonacelnika za hriscanska pitanja. Gospodin Avijatar je jos od ranije poznat kao prijatelj srpskog naroda i organizator velike humanitarne posiljke lekova koje je u ime naroda Izraela doneo u Beograd u aprilu ove godine.

Na ovom seminaru prezentirana je znacajna studija profesora Rafaela Izraelija, clana Trumanovog Instituta pri Jevrejskom Univerzitetu i clana Centra Arijel, vrsnog poznavaoaca situacije na Balkanu i Bliskom Istoku. U svojoj ubedljivoj i analiticki utemeljenoj studiji pod nazivom: Od Bosne do Kosova - Reislamizacija Balkana, prof. Izraeli je napravio poredjenje izmedju situacije na Balkanu i Bliskom Istoku, ukazavsi na ekspanzivni karakter militantnog Islama, kao kljucnu zajednicku komponentu krize u oba regiona.

Predstavnici srpske delegacije su govorili o unistavanju srpske pravoslavne kulture na Kosovu i Metohiji i kao ilustraciju su prikazali kraci video film i slajdove. Time je zivo posvedocena istina da u nasoj pokrajini nije rec o sporadicnim aktima osvete, vec o sistematskom zatiranju svih tragova hriscanske kulture iza kojeg stoji albanski nacionalizam, u sustini zasnovan na ekstremnoj islamskoj ideologiji unistenja svega sto pripada hriscanskoj tradiciji. Govornici su ukazali na cinjenicu da proces unistavanja pravoslavne hriscanske kulture nije nova pojava, vec da se ona sprovodi s razlicitim intenzitetom jos od dolaska Islama na ove prostore. Metodi i mentalitet nasilja ostaju isti, menjaju se samo spoljasnji oblici ideologije koja je trenutno zasnovana na ideji stvaranja nezavisnog albanskog Kosova, na kome bi bilo unisteno sve sto pripada srpskom duhovnom i kulturnom nasledju.

Srpska delegacija je u preostalom slobodnom vremenu uzivala gostoprimstvo Grcke Pravoslavne Jerusalimske Patrijarsije, koja je organizovala prigodno poklonicko putovanje po najvećim svetinjama Svete Zemlje. Vec prvog dana po dolasku u Izrael delegacija je imala susret sa najuglednijim jerarsima Jerusalimske Patrijarsije: mitropolitom Kornilijem (koji je nakon upokojenja blazenopocivseg patrijarha Diodora mjestobustitelj - locum tenens Patrijarsije) , kao i mitropolitima Aristarhom, Timotejem i Teofanom. U organizaciji pravoslavne Bogoslovijske Svetog Krsta na Sionskoj Gori

episkopi g. Artemije i g. Atanasije odrzali su predavanje o stradanju Srpske Pravoslavne Crkve na Kosovu i Metohiji. Sluzene su Svete Liturgije na grobu Gospodnjem, na grobu Presvete Bogorodice u Getsimaniji i na Golgoti. Delegacija je posetila Vitlejem i poklonila se na mestu rođenja Gospoda Hrista. Izmedju ostalih brojnih svetih mesta koja su posecena, delegacija je boravila na severu Izraela, u Galileji, gde su posecena mesta vezana za zemaljski zivot Gospoda Hrista.

U organizaciji g. Avijatara delegacija je takodje imala susret sa Velikim Rabinom Izraela g. Baksi Doronom koji je pokazao posebno interesovanje za stradanje srpskog naroda i njegove kulture na

Balkanu. Veliki Rabin izrazio je svoju solidarnost sa stradalnim srpskim narodom i posebno je istakao tradicionalno prijateljske veze izmedju jevrejskog i srpskog naroda.

Ova poseta srpske delegacije sa Kosova i Metohije znacajan je pokusaj da se jevrejskoj javnosti ukaze na istinu o stradanju naseg naroda i kulturnog nasledja. Isto tako, ovom poseto su ojacane veze ne samo izmedju dve sestrinske Pravoslavne Crkve - Srpske i Jerusalimske, vec su jos vise otvorena vrata neposrednoj saradnji izmedju dva naroda koje vezuje vrlo slicna istorijska sudbina.

Slika: Na grobu oca Haritona, Crna reka

Protosindjel Sava (Janjic)

UPOKOJIO SE U GOSPODU EPISKOP SUMADIJSKI G. dr SAVA (VUKOVIC)

Posle kratke i teske bolesti, u noci izmedju subote i nedelje je u Urgentnom centru u Beogradu preminuo episkop Sumadijski dr Sava (Vukovic). Vladika Sava bio je dopisni clan Srpske akademije nauka i umetnosti i clan Komisije za istinu i pomirenje koju je nedavno formirao predsednik Savezne Republike Jugoslavije Vojislav Kostunica. Episkop Sava rocen je u Senti 1931. godine, zavrrio je Bogoslovski fakultet u Beogradu, a postdiplomske studije u Bernu u Svajcarskoj. Od 1967. do 1977. godine bio je episkop Istocnoamericki i Kanadski, a od 1977. do smrti episkop Sumadijski.

Dr Rada Trajkovic za "Glas" o jednoj opasnoj ideji

SRBIJA DO IBRA

16. Jun - Srbi zive u nezapamcenoj etnickoj segregaciji, bez ikakvih prava. Medjunarodna zajednica nista nije uradila u smislu organizacije zivota. U ovako teskom trenutku na Kosovu i Metohiji se desava drastican albanski ekstremizam, jedna albanska zrtva do dolaska Medjunarodne zajednice zamenjuje se isto tako teskom srpskom zrtvom na tom prostoru, jedna humanitarna katastrofa - proterivanje Albanaca sa Kosova - zamenila se proterivanjem Srba. Na kraju, medjunarodna zajednica priprema ustavni okvir za samoupravu na Kosovu, nesto sto znaci bukvalno davanje vlasti jednoj demokratski nedokazanoj zajednici na tom prostoru sto sustinski predstavlja - ili ga mi tako dozivljavamo - temelj buduće drzavnosti Kosova. To je jedan sasvim suprotan arsin u odnosu na srpski ekstremizam koji je kaznjen oduzimanjem prava da kontrolise taj deo teritorije - ovako trenutnu situaciju na Kosovu i Metohiji vidi dr Rada Trajkovic, clan Izvrsnog odbora Srpskog nacionalnog veca Kosova i Metohije i srpski posmatrac u Privremenom administrativnom vecu Kosova.

Kako ocenjujete dosadasnji ucinak nove vlasti na resavanju kosmetskog pitanja?

- Medjunarodna zajednica hoce da pomogne Srbima na Kosovu, ali ona istovremeno zeli pomoc nase drzave u smislu artikulisanja nacina, ili bolje

receno podnosenja projekta o zeljama nase drzave na Kosmetu. Medjunarodna zajednica takodje trazi ujedinen srpski korpus, odnosno jedinstven srpski stav. Medjutim, bojim se da unutar DOS-a, nazalost opterecenim mnogim stranackim sukobima, pojedini ljudi kosmetsko pitanje ne resavaju kao problem vladajuce koalicije, vec ga posmatraju samo kroz svoj uskostranacki program i time nanose ogromnu stetu. Drzava i novo rukovodstvo nisu u mogucnosti da za sada ponude strategiju za Kosovo, koja treba da bude pripremljena sto pre, zato smatram da bi medjunarodnoj zajednici trebalo ponuditi coveka koji bi taj projekat realizovao u ime nase drzave i koga bi podrzali i predsednik SRJ dr Vojislav Kostunica i premijer Srbije dr Zoran Djindjic. Trenutno legitimitet i veliku podrsku medjunarodne zajednice ima potpredsednik Vlade Srbije dr Nebojsa Covic. Ukoliko nasi odgovorni politicari imaju i malo i zelje da ozbiljno pridju projektu Kosova i Metohije, potrebno je da se pod hitno ujedine i posalju coveka sa jasnom strategijom - a to je stvaranje dva entiteta. U suprotnom, sve ovo sto se desava samo je u funkciji daljeg nestajanja Srba sa Kosmeta i punu odgovornost za sve ovo na kraju ce snositi dosovsk koalicija.

Smatrate li da je ideja o dva entiteta bolja od ranijeg predloga o kantonizaciji na Kosmetu?

- Projekat o kantonizaciji Kosova, ciji je predlagac profesor doktor Dusan Batakovic je odlican. Ali on je napravljen onda kada su Srbi bili u gotovo svim gradovima na Kosovu. Bojim se da smo sada izgubili gotovo sve gradove i samim tim treba prici realizaciji onoga sto je realnost na terenu. Uzajamno nepoverenje srpske i albanske zajednice moze se resiti samo kroz koncept dva entiteta.

Kako vidite predstojece izbore na Kosovu i Metohiji? Da li ce oni biti jednonacionalni?

- Srpska zajednica nece izaci na izbore koji ce biti u cilju dezintegracije Srbije. Medjunarodna zajednica mora da pokaze mnogo vise obzira i prema srpskim zahtevima. Pre izbora mora se obezbediti povratak svih raseljenih i prognanih Srba, stvoriti bezbednost i rasvetliti sudbina osetih, nemam razumevanja prema stavovima pojedinih predstavnika medjunarodne zajednice koji tvrde da je povratak dugotrajan proces. Srbi su proterani upravo pod medjunarodnom zajednicom i zato je njena odgovornost mnogo veca.

Petar Pasic

Hans Hekerup, specijalni izaslanik generalnog sekretara UN na Kosovu :

PRAVI POVRATAK SRBA TEK TREBA DA POCNE

Povodi za razgovor sa specijalnim izaslanikom generalnog sekretara Ujedinjenih nacija na Kosovu gospodinom Hansom Hekerupom su dvogodisnjica dolaska UNMIK-a i Kfora u juznu srpsku pokrajinu i usvajanje Ustavnih okvira za privremenu samoupravu na Kosovu. U sustini, razgovarali smo o primeni Rezolucije Saveta bezbednosti UN 1244 iz 1999. godine.

U tacki 11 Rezolucije 1244 kaze se da je jedna od glavnih odgovornosti misije UN na Kosovu osiguranje bezbednog i neometanog povratka svih izbeglica i raseljenih lica u njihove domove na Kosovo. Koliko se Srba i nealbanaca za protekle dve godine vratilo na Kosovo?

- Nemamo podataka o tome koliko se nealbanaca vratilo na Kosovo jer se niko od njih ne prijavljuje UNMIK-u ili UNHCR-u kada dolaze, niti se odjavljuju prilikom odlaska. Jasniju sliku imacemo kad Srbi odluce da ucestvuju u popisu. Generalno, verujem da se u protekle dve godine Srbi nisu u vecem broju vratili na Kosovo - rekao je gospodin Hekerup.

Koliko se i za koje vreme vratilo Albanaca?

Na ovo pitanje gospodin Hekerup nije odgovorio.

Kako ocenjujete predlog da se na Kosovo vrati 170 hiljada Srba?

- Tu smo da stvorimo uslove da se pripadnici nealbanske zajednice vrate ovde i da zive slobodno, u potpunoj bezbednosti i bez ogranicenja kretanja i putovanja. UNHCR je registrovao najmanje 170 hiljada Srba sa Kosova u Srbiji i Crnoj Gori koji primaju humanitarnu pomoc. Nas plan u ovoj godini obalezice tek pocetak procesa povratka i to, kako smatra UNHCR, sa puno opreza i sa nadom.

Kako su kosovski Albanci reagovali na predlog o masovnom povratku Srba?

- Imali smo otvorene razgovore i rasprave sa kosovskim Albancima u Unutrasnjem administrativnom vecu i Savetu za tranziciju Kosova... Oni se u potpunosti slazu sa nasim principima procesa povratka. Izuzetno su oprezni kod predlaganja mogucih aktivnosti povratka u sadasnjem trenutku. Slazem se sa njima da masovni povratak Srba moze biti tek i ako se povratnici u punoj meri integrisu u kosovsko drustvo. Neki predlazu da odlozimo pocetak tog procesa do okoncanja opstih izbora. Insistirao sam,

medjutim, da vec sada preduzmemo neke korake - kaze gospodin Hekerup.

Sta predstavlja najvecu prepreku masovnom povratku Srba i koliko, po planu, treba da ih se vrati naredne godine?

- Ocgledno je da je najveca prepreka bezbednost. Ne smemo vise da dozvolimo nikakve tragedije. Takodje ne smemo da podrzimo opstanak Srba u malim enklavama... Ne bih zeleo da govorim o brojkama niti o tome sta ce biti naredne godine. Do sada smo identifikovali desetak lokacija i nekoliko porodica koje zele da se vrata u svoje domove, ali moramo da budemo jako oprezni da bismo izbegli moguće rizike - kaze Hekerup.

Po tacki 10. Rezolucije 1244 civilna misija je poslata na Kosovo da bi se "obezbedili uslovi za miran i normalan zivot svih stanovnika Kosova". Da li su Albanci, Srbi i pripadnici ostalih nacionalnih zajednica u istom polozaju? Zbog cega UNMIK i Kfor ne mogu da stvore potpuno bezbedne uslove za zivot i povratak Srba i nealbanaca na Kosovo?

- Sve zajednice su ravnopravne na Kosovu. Upravo "Ustavni okviri" govore o tome. Oko 40 hiljada pripadnika Kfora je ovde upravo da bi osiguralo bezbednost na Kosovu. Tu su jos 4.500 pripadnika policije UNMIK, kao i Kosovski policijski korpus u kome je 15 odsto pripadnika nealbanaca. Ovih policajaca ce naredne godine biti oko sest hiljada, sto je impresivna oruzana sila. Ipak, zadatak da uklonimo mrznju iz umova ljudi je mnogo tezi. Potrebno je vreme da bi zarasle rane nanete zlocinima i mrzjom. Ali, zakon mora biti primenjen na onim zlocincima koji su takve rane otvorili mnogima na Kosovu. Smatram da ostvarivanjem politickog procesa kakav smo zapoceli ove godine, uz ojacavanje institucija reda i zakona mozemo da uvecamo stepen poverenja kod svih ljudi na Kosovu - kaze gospodin Hekerup.

Smatrate li da ispunjenje zahteva Srba da im se osigura bezbedan zivot po Rezoluciji 1244 moze biti uslov za izlazak Srba na opste izbore na jesen?

- Da. Definitivno, da. Ako Srbi sa Kosova ucestvuju na izborima, to ce povecati njihovo prisustvo u politickom zivotu Kosova, a preko izabраниh predstavnika u strukturama vlasti nove samouprave bice i ostali uslovi poboljsani. Bice vise dijaloga, a to ce uspostaviti medjusobno poverenje - smatra nas sagovornik.

Koji su vas razlozi naveli da umesto "Pravni okviri" dokument o samoupravi nazovete "Ustavni okviri"? Da li kategorija "ustavni okviri" postoji u Rezoluciji 1244 ili je ona prihvacena na zahtev Albanaca?

- Poceli smo time da dokument o kome je rec nazovemo "Pravni okviri". Istina je da su Albanci zahtevali da se dokument nazove ustav. Usprotivio sam se i rekao da to ne dolazi u obzir, jer nagovestava izvesne elemente drzavnosti u naslovu. Tada sam odabrao naslov "Ustavni okviri", jer se dokument bavi stvarima koje se inace razmatraju u ustavima drzava. No, naglazavam, vaznija je sadrzina od naslova dokumenta - kaze Hekerup.

Da li ste nekad upozorili albansku stranu da se u Rezoluciji 1244 nigde ne spominje nezavisno Kosovo?

- Albanci sasvim dobro znaju da nema ni pomena o nezavisnosti, kao sto znaju da ni jedna rec u dokumentu ne prejudicira bilo kakvo resenje politickog statusa Kosova. Oni su razocarani cinjenicom da u "Ustavnim okvirima" nema mesta za referendum. Tek sa institucijama samouprave i sa uspostavljanjem politicke kulture Kosovo ce doći u povoljniju poziciju da odlucuje o svom konacnom statusu, kako inace stoji u tacki 11. Rezolucije 1244.

Nedavno ste izjavili da ste Kosovski zastitni korpus "nasledili od Bernara Kusnera i da se on zbog toga nasao u tekstu "Ustavnih okvira". Da li se KZK pominje u Rezoluciji 1244 i da li je to naoruzana ili nenaoruzana formacija?

- Kosovski zastitni korpus je vec pravno definisan aktom UNMIK-a iz 1999. godine kao "organizacija za gradjanski, nenasilni odgovor u hitnim slucajevima". "Ustavni okviri" samo ponavljaju vec postojeci pravni status KZK. To nije paravojna organizacija, njegovi pripadnici nisu naoruzani. Oruzje nose samo telohranitelji funkcionera - kaze Hekerup.

U razgovorima sa srpskom delegacijom koja je ucestvovala u pripremi dokumenta o samoupravi rekli ste da i samo pominjanje imena SRJ "iritira Albance". Da li je to razlog da se u potpunosti ne postuje Rezolucija 1244?

- Tacno je da postoji ogromna osetljivost medju kosovskim Albancima na samo pominjanje naziva SRJ. Naravno da nas to uopste ne ometa u sprovedjenju Rezolucije 1244 - kaze nas sagovornik.

Da li smatrate da su u "Ustavnim okvirima" date pune garancije za ravnopravan polozaj i za postovanje prava Srba i nealbanaca na Kosovu? Da li su Srbi u pravu sto trazе izmene u ovom delu "Ustavnih okvira"? Da li bi Srbi izlaskom na opste izbore, uz postojeci tekst "Ustavnih okvira", legalizovali majorizaciju Albanaca na Kosovu?

- Pitanje o statusu etnickih zajednica na Kosmetu razmotrili smo ranije. Vlasti u Beogradu prihvatile su "Ustavne okvire" znajući da ih ne mogu promeniti iako je moguće kriticko osporavanje u pojedinim

aspektima. Demografska karta Kosova se neće promeniti na izborima. Albanci su bili i sada su ovde nadmocna vecina. Bas zbog toga smo u "Ustavne okvire" ugradili pismene mehanizme o zastiti nealbanskih predstavnika u Vladi i Skupstini Kosova. Jedino ucescem na opstim izborima nealbanske zajednice mogu steci pravo na svoj glas u buducim telima privremene samouprave... Ucestvovanje Srba na izborima i njihovih predstavnika u institucijama privremene samouprave umnogome ce poboljsati kvalitet zivota i druge prilike za sve Srbe na Kosovu - kaze Hans Hekerup.

U clanu 10. Rezolucije 1244 navedeno je da se "zahteva da se na Kosovu ostvare sustinska samouprava i siroka autonomija u okviru SR Jugoslavije". Zbog cega se u "Ustavnim okvirima" autonomija nigde ne pominje?"

- "Ustavni okvir" se cesto poziva na reference iz Rezolucije SB 1244, a svi elementi "Okvira" su izvedeni iz Rezolucije. Samim tim suverenitet SRJ se ne dovodi u pitanje - odgovorio je gospodin Hekerup.

Za dve godine od dolaska KFOR i UNMIK na Kosovo oteto je i ubijeno vise od 120 Srba i drugih nealbanaca.

O tome su porodice otetih i poginulih blagovremeno obavestile Medjunarodni komitet Crvenog krsta, KFOR i UNMIK. Jugoslovenske vlasti su trazile od UNMIK da se ovi slucajevi rasvetle.

- Ne znamo tacan broj, ni priblizno, otetih Srba. Doslovce cinimo i nemoguće kako bismo dosli do informacija o njima. Neki kriminalni slucajevi su reseni, neki osumnjiceni su uhapseni. U slucaju tragedije autobusa "Nis ekspresa" (11 poginulih Srba), otkrili smo neke osumnjicene. Na zalost, osoba, koju smo smatrali organizatorom zlocina, uspela je da pobegne iz baze "Bondstil". Otkrili smo osumnjicene za podmetanje bombe ispred Jugoslovenskog predstavnistva u Pristini. U toku je istraga u jos nekoliko slucajeva ali je problem rasvetljavanje svih tih tragedija jer ne mozemo da obezbedimo da pripadnici lokalnih zajednica saradjuju sa istraznim organima. Naslucujem sporu promenu nabolje i istrajazemo u pokusajima da razjasnimo sudbinu otetih".

Specijalnog izaslanika generalnog sekretara UN podsetili smo na izjave mnogih politicara, pa i trenutno predsedavajućeg SB UN da se "terorizam i ekstremizam sa Kosova" prelivaju u juznu Srbiju i Makedoniju i time destabilizuju region. Na to je gospodin Hekerup rekao: "Znamo da postoje veze izmedju naoruzanih albanskih ekstremista u Makedoniji i nekih grupa i pojedinaca ovde na Kosovu. Naporno radimo na presecanju veza izmedju Kosova i juzne Srbije, kao i sa Makedonijom. KFOR je vise nego udvostrucio svoje prisustvo na granici sa Makedonijom. Licno sam naredio smanjenje broja granicnih prelaza. Poostriili smo zakonska akta protiv terorizma. Resili smo se brojnih operacija ekstremista s obe strane granice, ali smo i dalje veoma zabrinuti da sukobi u Makedoniji ne destabilizuju Kosovo".

Stana Ristic

Unmik i UNHCR planiraju da vrate Srbe na Kosovu i Metohiji

BEZBEDNOST, PA POVRATAK

BEOGRAD 15. Jun - Povratak Srba koji su se pod pritiskom Siptara iselili s Kosova i Metohije posle dolaska medjunarodnih snaga jedan je od zadataka kojima su Unmik i UNHCR poceli ozbiljno da se bave. UNHCR radi na identifikaciji 10 lokacija na koje bi se do kraja ove godine, kako kazu u UNHCR, "potencijalno mogao desiti" povratak manjeg broja Srba. Cifra se zasad ne pominje, kao ni mesta u koja bi se vratili. Nezvanicno saznajemo da bi, za pocetak, to bilo oko 2.000 ljudi.

Krajem proslog meseca, 29. maja, na sednici PAVK-a usvojeni su "Okviri za povratak kosovskih Srba". Zamenik sefa Unmika Geri Metjuz ocenio je ove okvire, koji predstavljaju zajednicki stav predstavnika medjunarodne zajednice i kosovskih Srba, kao pragmatican i principijelan pristup povratku raseljenih Srba u ovoj godini.

Sef UNHCR-a Leonard Koclajnen rekao je da prvo treba razmotriti okolnosti koje sprecavaju povratak Srba i usredsrediti paznju na uslove u kojima zivi postojeća srpska populacija. Ukoliko se ne bavimo ovim pitanjima, necemo uspeti, smatra Koclajnen. On smatra da medjunarodna zajednica treba da bude obazriva pri predavljanju ovog dokumenta, jer je u prva tri meseca ove godine pogorsana opsta bezbednost etnickih manjina.

U pomenutom dokumentu na prvom mestu se pominje neophodnost razgovora s lokalnim albanskim liderima da bi se stvorili bezbednosti uslovi za povratak. Predstavnici medjunarodne zajednice na Kosovu i Metohiji bave se i resavanjem infrastrukturnih problema, rekonstrukcijom objekata, poboljsanjem uslova u oblasti zdravstva, obrazovanja, socijalne politike. Problemi ce biti resavani po oblastima, a okviri o kojima je rec podrazumevaju cinjenje velikih napora da se omoguci Srbima da se vrata u bezbedno okruzenje.

Clanovi PAVK-a podrzali su koncept Okvira, ali prevladjuje misljenje da treba sacekati da prodje malo vremena za njegovu realizaciju i stvaranje bezbednosnih uslova, sto je, u stvari i najvaznije.

Registrovao 170.000 iseljenih

UNHCR je registrovao oko 170.000 raseljenih kosovsko metohijskih Srba koji zive u Srbiji i Crnoj Gori. Najveci broj smesten je u kolektivnim centrima, kod rodjaka i prijatelja i rado bi se vratili svojim kucama.

Kosovske mape: Entitet, podela ili nezavisna drzava **CIJE JE SVE NASE KOSOVO**

Na meniju medjunarodne zajednice se ne nalazi pitanje promene drzavnih granica. Ali, princip nepromenljivosti drzavnih granica vazice sve dok se glavni svetski igraci ne dogovore da ih postovanje tog nacela ne kosta preko svake mere i(li) ako se granice ne promene uz dogovor zainteresovanih strana. Onda bi princip nepromenljivosti ponovo stupio na snagu i vazio do sledece prilike. To je sumiran odgovor Reporterovih sagovornika na pitanje pokrenuto idejama i mapama o prekomponovanju balkanskih granica s vasingtonskog skupa od 28. marta. A prema predlogu s tog sastanka, Balkan bi cinile manje ili vise etnicki ciste drzave, s glavnim dobitnicima u Hrvatima, Srbima i, pre svega, Albancima, cije bi se drzave ugojile na racun teritorija Bosnjaka i Makedonaca, koje bi, opet, bile toliko male da bi brzina na putevima morala da bude ogranicena na sto kilometara. I sto je mozda najzanimljivije i najvaznije, te mape, bar kako je obelodanio Orhan Dragas, predsednik Saveta goranske nacionalne zajednice, predvidjaju da se problem Kosova - kao deo najakutnijeg, albanskog pitanja na Balkanu - resi tako sto ce se ono definitivno podeliti na manji srpski i veci albanski deo.

Ovo je, naime, prvi put od promene vlasti u Srbiji da neko iz medjunarodne zajednice predlaze promenu granica kao resenje za Kosovo. A kako kaze Djordje Vukadinovic, glavni i odgovorni urednik Nove srpske politicke misli, strane se karte uvek pokazu vaznijim od domacih.

Vasingtonski skup je posebna prica i niz demantija i optuzbi koji su uz igru gluvih telefona usledili na Dragasev racun tokom protekle nedelje izazvali su cak i sumnju da je on uopste i odrzan. O cemu se radi? Dragas je bio na studijskom putovanju po Americi koje je organizovao Atlantski klub od 1. do 8. aprila. Na jednoj veceri koju je za ucesnike seminara u Vasingtonu organizovao biznismen Veljko Draganic u restoranu Foks, Dragas je, kako tvrdi, upoznao Henrija Kisindzera i izvesnog Dzefersona ("Strucnjaka za slavistiku, nisam siguran sta je."). Kao ucesnici vasingtonskog skupa, koji je organizovala nevladina organizacija Institut za balkanologiju, Kisindzer i Dzeferson su mu izlozili ideje o podeli Balkana.

"Sustina je da balkansko pitanje ne moze da se resi dok se ne resi pitanje Srba i Albanaca, kao inicijalno za sve dogadjaje u Jugoslaviji u poslednjih deset godina. Doslo se do zakljucka da multietnicke drzave ne funkcionisu, za sta je primer Bosna i Hercegovina, koja i posle pet godina ne postoji kao visenacionalna zemlja, za sta su primer i dogadjaji oko izgradnje dzamije u Banjaluci. Tako da Balkan treba da bude multietnicki s monoetnickim drzavama. Na takav nacin region bi se stabilizovao jer bi se stvorile nacionalne drzave i u njih bi se mnogo vise ulagalo", kaze Dragas. Na pitanje o nusposledicama, na primer, sta bi bilo s

Dejtonskim sporazumom, Dragasu je receno da on ne predstavlja Sveto pismo, a jos je zanimljiviji drugi deo odgovora, malo u sali malo u zbilji: "G. Dragas, nije problem ako americki sporazum krse Amerikanci, problem nastaje ako ga drugi krse", (Dragas: "Vrlo poucan stav.").

Tako su "ekonomski" razlozi zapravo doveli do navedene podele Balkana u kojoj teritorije razmenjuju i ostale balkanske zemlje van bivse SFRJ: Rumunija, Bugarska i Turska, pa i Madjarska. I to bi moglo da se razmotri na novoj Berlinskoj konferenciji, koja bi, navodno, trebalo da se odrzi maja sledece godine.

Resenje: sta je sporno i zbog cega americki demanti? Zato sto je Dragas u izjavama medijima implicitno doveo u vezu zvanicni Vasington s pomenutim idejama koje su kompromitujuce za nekoga ko stoji iza Helsinske povelje, jer je, osim razmene teritorija, po Dragasevim recima predvidjena i "seoba stanovnistva". Skupu od 28. marta prisustvovali su, po Dragasevim navodima, pored Kisindzera, i lord Dejvid Oven, predstavnici CIA-e, Pentagona, Bele kuce, Forin ofisa. Lista ucesnika, po njegovim recima, govori o "velikom znacaju sastanka".

Pored ostalih, reagovao je i Vilijam Montgomeri, ambasador SAD u SRJ, koji je za Vecernje novosti rekao da je podela Balkana "potpuna glupost", "ponovio stav americke administracije o nepromenljivosti granica na Balkanu", te da je administracija kontaktirala s Kisindzerom, ali da je on "negirao bilo kakvu vezu s iscrtavanjem novih mapa na Balkanu". Na kraju je i Branislav Krstic, autor ideje o kosovskim entitetima, koju je izlozio potpredsednik srpske vlade Nebojsa Covic, optuzio Dragasa da su karte o dve mogucnosti podele koje je prilozio u Danasu plagijat njegovih mapa. Na stranu ovom prilikom prica o plagijatima, autenticnosti mapa i ucescu americke administracije. Ono sto je cinjenica jeste da se na zapadu - makar u nekim centrima - intenzivno razmislja i o podeli Kosova i o nezavisnom Kosovu kao resenju albanskog pitanja. Interesantno je u tom kontekstu Covicevo izlaganje. Obrazlazuci ideju o dva entiteta, Covic je rekao i sledece:

"Cini mi se da mnogi politicki autoriteti i predstavnici nekih zapadnih institucija uvidjaju slozenost problema. (...) I sve cesce nude podelu Kosova kao spasonosno resenje. Kazu: radi mira u kuci, podelite Kosovo. Rekli su mi da bi posle podele teritorije usledilo takozvano humanitarno preseljenje stanovnistva".

Do ovog Covicevog nastupa niko sa zapada, bar javno, nije predlagao podelu Kosova ili to bar nije zabelezeno. Iako je Covic bio izricito protiv podele Kosova, kao uostalom i Branislav Krstic, ne moze se odbaciti misljenje Zorana Lutovca, istrazivaca saradnika sa Instituta drustvenih nauka, da je "dobra strana entiteta u slucaju da medjunarodna zajednica podrzi koncept menjanja granica to sto bi olaksala njihovu izmenu". A ne treba zanemariti da je dobar deo srpske javnosti Covicev predlog o entitetima doziveo upravo kao predlog podele Kosova.

Pri tom, Dragasevu izjavi o vasingtonskom skupu Covic nije mogao da procita jer je objavljena cetiri dana kasnije. Takodje je zanimljivo da je Montgomeri sredinom maja, u bugarskoj stampi ocenio da su price o "odrzavanju nekog kongresa slicnog Berlinskom" i o "preuredjenju granica" "uzasna ideja", a Ricard Majls, ambasador u SAD u Bugarskoj, izjavio je da je "administracija SAD protiv menjanja granica na Balkanu". A ideju o "novom Berlinskom kongresu" izlozio je marta ove godine u Volstrit Dzornalu upravo jedan od gostiju na vasingtonskom skupu - lord Dejvid Oven.

S Ovenovim predlogom ponovo se vracamo na temu Kosova i novo iscrtavanje granica. U autorskom tekstu Oven je predlozio da taj novi Berlinski kongres Kosovu dodeli nezavisnost i da odobri prikljucenje Republike Srpske kao "portivuslugu za samostalnost Crne Gore". Lutovac napominje da su Oven i Tomas Frimen, kolumnista Njujork tajmsa, "jos pre izbivanja krize na Kosovu u punoj snazi govorili da bi trebalo napustiti politiku ocuvanja multietnickih drzava po svaku cenu i da bi trebalo razmisljati o stvaranju etnickih drzava, sve zbog toga da bi Balkan bio stabilan, s jedne strane, i da Sjedinjene Drzave ne bi morale da angazuju trupe, s druge strane".

Lutovac kaze da je na Balkanu sve moguće i u skladu s tim iskustvom kaze da resenje koje bi poslo od promene granica ne bi bilo iznenadjenje. "Ono je moguće ukoliko bi iza njega stale Amerika i glavne evropske drzave", veli Lutovac, sa cijim se misljenjem u osnovi slaze i Vukadinovic dopunjujuci misljenjem da bi do promene stava doslo utoliko lakse ukoliko je malo relevantnih cinioaca.

Prema Lutovcevim recima, na Kosovu nisu u sudaru samo istorijsko pravo (Srba) i etnicko pravo (Albanaca) vec i dva medjunarodna nacela. Jedno je pravo na samoopredeljenje do otcepljenja, a drugo je pravo ocuvanja teritorijalnog integriteta. "Ta dva nacela su jednake vrednosti i formulisana su u deset helsinskih principa, a problem je u tome to su na Kosovu u koliziji. Zato se kao korigujuci faktor uzimaju ljudska prava. Ljudska prava, kriminal i bezbednost su polja koja su internacionalizovana i tu drzava nema potpuni suverenitet. U sudaru tih prava onda treba dodati pitanje da li Albanci koji pretenduju na sopstvenu drzavu reprezentuju sve gradjane bez obzira na nacionalnost. To je test koji oni ne polazu da bi od medjunarodne zajednice - a tu je uglavnom medjunarodna krizna grupa - dobili uslovnu nezavisnost. Jedan od bitnih uslova koji Albanci nisu u stanju da ispune jeste upravo to sto ne reprezentuju sve gradjane Kosova, vec vecinu gradjana svoje nacionalnosti", kaze Lutovac.

Reporterov sagovornik misli da Albanci i pored toga imaju cime da trguju sa zapadom, ali da u toj trgovini nije u pitanju podela pokrajine, vec celo Kosovo. "Albanski lideri uveravaju zapad da ce se lisiti problema bezbednosti regiona ukoliko Kosovo dobije nezavisnost. Drugim recima, dajte nam drzavu, a mi cemo biti odgovorni za sve u njoj. Nece biti sukoba u Makedoniji, neće biti sukoba na jugu Kosova. Medjunarodna zajednica ima interes da stvori bezbednost u regionu i zastiti ljudska prava i s te tacke gledista albanska ponuda im izgleda vrlo atraktivno", smatra Lutovac.

Prema njegovom misljenju, sada se pokusava doći do uslovne nezavisnosti na dva nacina. Jedan, koji nije aktuelan, a to je pristanak Beograda. Drugi, ako se stvori treća federalna jedinica koja, onda, ima pravo da raspise referendum.

Vukadinovic smatra da vasingtonska karta pokazuje "neuspeh zapadne, to jest američke i evropske politike na Balkanu, koja je polazila od ideje multietničkog, multikonfesionalnog Balkana".

"Izgleda da neki relativno važni činioци u svetskoj politici procenjuju da je ta priča bar na balkanskom nivou neodrživa i nerelna. Ovo je ideja etničkog preuredjenja, koja lici na zamisli Cosica, Tudjmana, Milosevica. Ali, karta ne pokazuje da one preovladavaju u svetu, već da se ideje o građanskom, civilnom društvu na Balkanu polako troše", kaže Vukadinovic.

Vukadinovic navodi da su karte priprema za "podelu Kosova", ali sumnja da će se to desiti pre nego što se "bar još jednom pokuša s realizacijom ideje o balkanskoj konfederaciji, staroj ideji koja nije nerelna s postojećim granicama, ali u širem okviru".

"Hrvatska je protiv toga da bude u albanskom loncu, ali njeno panično reagovanje govori da ta mogućnost postoji. Tako bi bilo rešeno crnogorsko, pa i albansko pitanje, a svakom ostaje da ubedjuje svoju javnost da je dobitnik. I vuk sit i balkanske ovce na broju. A posto je tesko ugurati sve ovce u tor, onda je vasingtonska mapa jedno sredstvo za ubedjivanje onih koji nisu skloni ovoj vrsti balkanskih integracija", smatra Vukadinovic.

Na pitanje da li je za Srbiju prihvatljiva podela Kosova, predavac na Pravnom fakultetu koji je zeleo da ostane anonimn kaže da jeste, te da je "objavljenom (Dragasevom) mapom Srbija dobila najviše što se može dobiti u ovom trenutku, s obzirom na faktičko stanje na terenu i s obzirom na to da je srpska strana potrosila svoje kredite u rešavanju svoga položaja tokom deset godina Milosevićeve vladavine". Nas sagovornik smatra da je bilo pitanje trenutka kada će Kosovo postati nezavisno, kada se dogodio 5. oktobar. Prema njegovom uverenju promenjen odnos međunarodne zajednice od tog datuma prema Srbiji pre ili kasnije doći će u sukob sa interesima koje Zapad ima a to je stabilnost regiona i "tada sve postaje lutrija".

Na identično pitanje - da li je za Srbiju prihvatljiva podela Kosova - profesor Svetozar Stojanovic, za razliku od dobrog dela beogradskih intelektualaca ispitanih u ad hoc anketi, odgovara odrično. Prema njegovim rečima, međunarodna zajednica mogla bi da promeni stav o nepromenljivosti granica, ali tek "za nekoliko godina", ako proceni da je "održavanje nekih državnica silom isuviše skupo i ako bi granice mogle da se promene dogovorom". "Trenutno se vodi trka s vremenom između evropske integracije i dezintegracije jedne države", kaže Stojanovic. Do tada, "podela Kosova ne može biti prihvatljiva i nikakvi teritorijalni ustupci ne dolaze u obzir, osim u kontekstu mnogo šireg rešenja". A to rešenje, koje je u sustinski istom obliku predlagao svojevremeno i Lutovac, jeste podela Kosova na dva entiteta kako bi se pomirilo istorijsko pravo Srba i etničko pravo Albanaca, što je u svom delu Kosovo pred sudom istorije predložio Branislav Krstić, a kao mogući model rešenja javno izneo Nebojša Čović.

"Ideja entiteta je da formalizuje stanje na terenu, da amortizuje strahove jednih od drugih od budućih ugnjetavanja, amortizuje apetite jednih prema drugim i da svako upravlja sobom", kaže Lutovac, napominjući da "istorija pokazuje da kada su jedni bili na vlasti drugi su bili ugnjetavani i obrnuto". Entitetima bi se prostor Kosova administrativno-teritorijalno drugačije uredio i ozvančio faktičko stanje. "A faktičko stanje je da Srbi i Albanci ne žive zajedno, već jedni pored drugih", veli Lutovac. Ključno pitanje jeste kako privoleti Albance na neko rešenje koje ne podrazumeva nezavisnost Kosova, bilo da je reč o podeli pokrajine na entitete, bilo da je reč o podeli koja podrazumeva teritorijalno razgraničenje Srba i Albanaca. Upotreba ili pretnja silom bi verovatno bili kontraproduktivni, kao što su imali bumerang efekat tokom Milosevićeve vladavine i albansko pitanje bi ponovo bilo otvoreno. Podsećajući na problem Irske i palestinsko-izraelski sukob, Stojanovic kaže da postoje problemi koji ne da ne mogu lako da se reše, već ne mogu da se reše nikako. I tinjaju godinama. I tu karte nisu od pomoći.

Slika: Arhijereji na proslavi tridesetgodisnjice Krčke bogoslovije u Sremskim Karlovcima

Kartografija- Zaostavština Nemaca **SMINKANJE IDEJE VERMAHTA**

Covićeva mapa je elegantno rešenje za dobronamerne faktore u međunarodnoj zajednici, ali i tvrd orah za velikoalbanske ekstremiste!

Mistifikacija sa novim mapama oko podele Kosova predviđa tzv.istorijsku pozadinu balkanske kartografije. Naime, većina tih mapa bazira se na, vrlo preciznoj, detaljno razradjenoj mapi nemackog Vermahta iz 1940. godina, koja je Hitleru poslužila kao "logistička" podrška podeli Kraljevine Jugoslavije.

Po toj mapi, a po njoj je i obavljeno komadanje prve Jugoslavije posle aprila 1941, severni deo

Kosova (danasnje opštine Kosovska Mitrovica, Leposavic i Podujevo, a sa obaveznom Trepcom) usao je u sastav tzv nedicevske Srbije, sto ce reci da je bio pod nemackom upravom sve do 1944. godine - veci deo Kosmeta Hitler je velukodusno prepustio svom savezniku Musoliniju, da te, siromasnije, poljoprivredne prostore "ustupi" Siptarima za stvaranje tzv. velike Albanije.

Nemci kao Nemci, pedantni i ozbiljni u kartografskim poslovima, ostavili su dubok trag ne samo na svoje saveznike, vec i na neprijatelje. U velikoalbanskim minimalisticnim planovima racuna se, kao sa ustupkom, upravo na takvu mapu podele Kosmeta. Ni Srbi nisu, naravno, ostali imuni na nemacku pedantnost, pa se u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti dugo "krckao" projekat srpske podele Kosova, sa mapama tzv. nedicevske Srbije, pre nego sto je tadašnji predsednik SANU Aleksandar Despic, navodno na nagovor Dobrice Cosica, pre nekoliko godina prvi put javno progovorio o kosmetskim linijama razgranicenja Srba i Albanaca (dakako, uz eksteritorijalnost za pravoslavne manastire na Kosovu, koji bi uzivalu autonomiju na nacin Svete Gore) .

Da takva kartografija ima svoj, duzi vek trajanja, bez obzira na promene rezima, pokazuje i ideja Nebojse Covica - da se Kosmet, na entitetskoj osnovu, podeli na dva dela - "Coviceva mapa", zapravo, blaga je varijacija doticne podele, uz uvodjenje pomodnog, "entitetskog kljuc", a po ugledu na tzv. dejtonsku podelu Bosne. Nema sumnje, elegantno resenje za dobronamerne faktore u medjunarodnoj zajednici, ali i tvrd orah za velikoalbanske ekstremiste!

Bilo je i posve originalnih resenja srpsko-albanskog pitanja. Akademik Miodrag Jovicic 1996. godine ponudio je regionalizaciju, po kojoj bi drzava bila podeljena u 13 regiona i imala status izmedju federacije i konfederacije. Regione bi cinila Crna Gora, Srem, Banat, Backa, Kosovo, Metohija, Zapadna Srbija, sumadija, Podunavlje, Istocna Srbija, Juzna Srbija, Stara Raska i Beograd. Istoricar Dusan Batakovic predlozio je kantonizaciju Kosova kojim bi se uskladili protivrecni interesi na "nacin koji nikog ne stavlja u inferioran polozej", sprecilo etnicko ciscenje a oba naroda imala sopstvenu upravu. Kantoni su Ibarski, Kosovo-poljski (Gracanicki), Novobrdski, Sarski, Metohijski. Po objavljivanju Covicevog plana, Batakovic je predlozio da se napravi kombinacija kantona i entiteta.

Jug Srbije: Iza kulisa pregovora sa Albancima

OD RATA DO MIRA UZ TESKE RECI

Mnogo pre pocetka zvanicnih srpsko-albanskih pregovora na jugu Srbije, drugi covek drzavnog Koordinacionog tima, Rasim Ljajic, bez znanja srpske policije i uz posredovanje poznanika, zaputio se autom u Veliki Trnovac sa namerom da prica sa, sada pokojnim, komandantom OVPBM-a Lesijem. Za Ridvana Cazimija u kom su jedni videli bivseg vlasnika butika, a drugi, pak, narko dilera, prvi covek jugoslovenskog tima za pregovore na jugu, Nebojsa Covic, kasnije ce reci da je bio "eksplozivni emotivac".

- Dobro, kazem mu ja, ako sednemo i razgovaramo, sta cete vi da trazite? Hocete li da trazite autonomiju?

- Ne znam, mozda cemo i republiku(!), rekao je tada Cazimi. Sledeca recenica bila je: "Mi samo trazimo dijalog i nasa prava". "To znaci", prica Ljajic, "da u tom momentu oni nisu imali nikakav politicki koncept, osim mozda da zavladaju odredjenom teritorijom, da gazduju. Rekao sam mu da bi sto pre trebalo nesto uraditi da ljudi ne ginu, da uskoro kada dodje zima nece moci da se lomataju po planini, da je granica sa Kosovom zatvorena i da nece moci da se snabdevaju."

Punkt: "Aaa..., pa ne snabdevamo se mi samo odande", bila je Lesijeva reakcija. "To znaci da su se uredno snabdevali i iz Srbije", primecuje Ljajic. "Razgovaralo se na srpskom uz prisustvo nekolicine ljudi iz Trnovca. U taj gradic se vec tada nije moglo ici, ljudi su setali uuniformama, cak i deca." U povratku, na policijskom punktu, kontroloru biva sumnjiva novopazarska Ljajiceva licna karta i to sto je "isao poslom" u Trnovac. Osumnjicenog izvode iz auta, on polazi za njima ali im usput ipak dobaci da je ministar. Usledilo je izvinjenje.

Tako je pocelo. Narednih meseci Ljajic ce, zajedno sa Covicem, jos cetiri puta ucestvovati upregovorima sa srbijanskim Albancima. Na sastanke se islo autom, a, kad je trebalo, i camcem. "Pojednostavljeno, ja sam bio neka vrsta sponse izmedju drzave i njih. Clan sam drzavnog tima, a nisam Srbin, sto je svakako nesto znacilo. Recimo da su imali veci stepen poverenja u mene, jer mnoge ljude sa tih prostora ja znam od ranije. Ja sam prvi covek koji je, i pre nego sto su se Albanci na jugu naoruzali, isao po selima koje u poslednjih 50 godina ni predsednik opštine nije posetio. Konacno, bio sam iskren prema njima, nisam igrao nikakvu dvostruku ulogu", kaze Ljajic.

U drugom redu: Bilo da su se odrzavali u zgradi skupštine opštine Bujanovac, u bazi Kfora ili, pak, Osnovnoj skoli "25. maj" u Lucanima, sa sve dvorisnim klozetom u koji se odlazilo u pratnji Kforovca, sastancima su obavezno prisustvovali medjunarodni posrednici Son Saliven, politicki savetnik komandanta Kfora, ili Piter Fejt, specijalni izaslanik generalnog sekretara NATO-a. Poznato je da bi se medjunarodni posrednici dobro pomucili uoci svakog od tih susreta.

"Na prvi sastanak u bazi Kfora u Merdarima, na koji smo kasnili dva sata, ja ulazim prvi, rukujem se sa svima. Tu je, umesto Sefketa Muslijuja, komandanta OVPBM-a, dosao Lesi. Prema ranijem dogovoru, on je u civilu i sedi u drugom redu, Covic ga, naravno, pozove da pridje blize.

Svi oni govore srpski, ali ne i na pregovorima. Razgovaramo o oslobadjanju sestoro zatocenih Srba. Dva zalutala vojnika i cetiri civila oteta kod manastira Prohor Pcinjski, a pod izgovorom da su imali nameru da dignu u vazduh dzamiju u Velikom Trnovcu. Albanci su, inace, za njih trazili Ljuana Sadikua, koji je u januaru uhapšen u Bujanovcu sa 35 kilograma eksploziva. U prostoriji su jos prevodioci i strani posrednici. Mi smo insistirali na prici o osetim civilima, a oni na dogadjajima od pre nekoliko godina. Sastanak je završen bez ikakvih vidljivih rezultata".

Prema nekim svedocenjima, do incidenta umalo nije doslo na sastanku u Lucanima. Lesi je Covicu jednostavno rekao da laze. Covic je neposredno pred sastanak saznao da je OVPBM njegov helikopter imala na nisanu, a dan ranije dogodio se i incident na vrhu Orlova Cuka, u kom je poginuo jedan policajac. Sedeci za niskim stolom osnovne skole, sa kiselom vodom ispred, na kojoj je plava etiketa sa natpisom na albanskom, Lesi je izrazio saucesce porodici poginulog policajca. Covic kaze da je od potpisivanja primirja poginulo sedam ljudi, te da je do 4. aprila sa vise strana izvršeno 76 napada. Lesi uzvraca da ih je bilo pet i da su svi prijavljeni Kforu. Riza Halimi se ubacuje i kaze da i

srpska policija provocira, ali s prigusivacima. Covic pokazuje fotografije incidenta kod Orlove Cuke. Albanci odgovaraju visoko uzdignutom debelom knjigom sa slikama albanskih zrtava.

Struja: Holandjanin Piter Fejt, crven u licu, kaze da je Solana jako zabrinut sto taoci jos nisu oslobodjeni. Covic jos jednom pita: "Jeste li vi za mir ili niste? Vase price da je nova vlast ista kao stara, najobicnije su lazi. I kazite mi kada cete vratiti taoce? Da li ih i dalje drzite prikljucene na struju?" Jonuz Musliju uzvraca recima: "Dosli smo da razgovaramo o onome sto je nama na redu, a ne taocima. Jer, stotine hiljada ljudi na ovim prostorima su taoci." Covic se zatim raspituje ko je covek u zadnjem redu sa lap-topom, koji se stalno ubacivao u razgovor nesuvislim komentarima. Kazu da je asistent u razgovorima, Esad Duraku iz Brezice. Covic trazi pauzu kako bi pitao posrednika zasto ne reaguje u takvim situacijama. Podsetio ga je da je on potpredsednik vlade ove drzave i da ga ne moze bilo ko nazivati lazovom, a da bi on kao medijator u pregovorima trebalo da intervenise. "Taj trenutak je bio najgori, a ja sam pomislio da ce doci i do tuce", kaze Ljajic.

"Jednom prilikom, opet, ponudjena su dva dokumenta za usaglasavanje. Jedan o demilitarizaciji sela Turije i Lucane, a drugi o zajednickoj izjavi koji je bio sublimacija uradjenog na resavanju krize". Uvek postoji nekakvo "zavrtnje ruku" pred sam sastanak. Posrednici imaju dogovore i sa jednim i sa drugim. Donesu jednu izjavu, sa delimicnim pristankom, odlaze drugoj strani, oni opet traze neke izmene. "U jednom momentu smo se Covic i ja, bez ikakvog odlaganja, dogovorili da jednostavno potpisemo oba dokumenta", prica Ljajic. "E, to je onda sok za drugu stranu. Oni ustuknu, iako dokument nismo mi pisali, ponudjen nam je i mi ga prihvatamo. Sta biste vise od nas?"

Oraovica: Prema Ljajicevoj proceni, dva su prelomna momenta u pregovorima: Covicev plan i albanski napad na Oraovicu. "Ne treba zanemariti ni njihove stalne autogolove sa otmicama civila. To im je znacajno umanjilo ugled kod stranaca." Prema jednom izvoru, autor plana za napad na Oraovicu bio je Mustafa Seciri, zvani Spetim. Kada su vojska i policija poceli sa intervencijom, Riza Halimi je posao da ga trazi kako bi ovaj potpisao dokument o povlacenju i predaji oruzja. Onda ga nadju dvadeset kilometara od Oraovice. Jednostavno je pobegao, a ostavio ljude da se bore.

Svedoci dogadjaja na jugu tokom zive pregovaracke aktivnosti, tvrde da je incidenata, manjih ili vecih, gotovo stalno bilo. Pa i jedan sa Sonom Salivenom. U momentu kada su kidnaperi oslobodili devojkicu iz Vranja, Suzanu Petrovic, ona je najpre isla na pregled u bazu Kfora, a zatim se videla i sa Covicom, kada mu je i ispricala sta joj se sve dogadjalo. Medjutim, ona je u bazi takodje dala izjavu, s tim sto nije smela nista bitno da kaze jer su kidnaperi i dalje pretili zivotima mladica koje su zadržali. Na jednom sastanku Covic je i Salivenu i Piteru Fejtu to ispricao. Saliven je, iznerviran, kasetu na kojoj je snimljen njen iskaz u bazi tresnuo o pod i izasao. Sa Fejtom, pak, drugom prilikom, umalo i tuca nije izbila. Razmenjivale su se reci poput onih: "Ti mislis da sam ja glup!?", kako bi usledio odgovor: "A ti mislis da sam ja gluplji od tebe!"

Jedna od manjih u nizu prepreka koje je trebalo savladati bila je i neuklanjanje jednog punkta i albanske zastave istaknute na njemu. Prema prici jednog prevodioca, upitan zasto punkt i zastava

nisu uklonjeni, kako je bilo dogovoreno, jedan kanadski pukovnik je potpuno ozbiljno odgovorio: "Nista strasno, zastava je ionako mala, a i nije visoko postavljena ."

Slika: Sa osvecenja crkve u Zubinom potoku, Duhovski utorak 2001

SVI VIDELI, NIKO VID'O NIJE

Pise: Miodrag MILOJEVIC

CUDNO je, neshvatljivo vreme, kad je za jedne rat, a za druge mir. Tako je na Kosovu i danas. Za tili cas surove scene rata dodju u sam centar grada, pa se ponovo sve umiri kao da se nista nije desilo. Ljudi setaju ulicama, razgovaraju, trguju, prodavnice rade i odjednom dolaze neki odnekud, sa strane, i odvođe coveka, naocigled prolaznika koji se trude da ne vide nista. Scena odvodjenja traje, sve se za trenutak zaustavlja, a posle toga zivot se vraca normalnom toku. Samo na mestu gde je bio odvedeni covek ostane praznina, crna rupa, koju prolaznici jos neko vreme obilaze, da se posle pola sata ona pokrije novim ljudima. Tako je, u jedanaest sati pre podne, iz zloglasne Mostinske ulice u Lipljanu, za tili cas, kao da je po sredi greska, odveden Radovan Stojanovic, Srbin, penzioner, pre toga radnik fabrike kartona "Lepenka" u Lipljanu. Radovan Stojanovic, od oca Danila, rođen 1938. godine... Scena kidnapovanja dogodila se naocigled mnogobrojnih zgranutih Srba, koji, da ne bi skrenuli paznju na sebe, nisu poceli da beže. Radovan je, od svoje kuce, vozilom "vartburg" crvene boje, krenuo u varos, na put od samo stotinak metara. "Vartburg" je u Mostinskoj ulici zaustavljen od strane nepoznatih Albanaca. Lipljan je malo mesto gde se svi, i Albanci i Srbi, dobro poznaju. Usledio je kraci razgovor u kome je Radovan, vadeci iz dzepa saobraćajnu dozvolu poceo da dokazuje da je "vartburg" njegovo vlasništvo, da je po sredi greska...

Napadacima, medjutim, nije bilo do razgovora. Radovan je, za tren, posto se opirao samo recima, ubacen u zadnji deo svog automobila, koji se potom uputio prema Stimlju. Ocevici, Srbi, okrenuli su glave, a Albanci su nemo, nezainteresovano, gledali za vozilom koje odlazi. A svi su videli sve: kako su napadaci Radovanu vezali oci, kako su mu skinuli dzemper, kako su ga ubacili u zadnji deo vozila...

Nove slike

Bio je lep dan, 22. jun 1999. godine, kad se na putu prema Stimlju izgubio crveni "vartburg" i u njemu covek. Da se Radovan Stojanovic nije ubedjivao sa napadacima, da je bez reci dao kljucve "vartburga", da ga nisu zavarali mirni ljudi koji setaju oko njega, mozda mu oci i ne bi bile vezane, niti bi bio odveden. Radovan se pogresno ponasao, jer nije razumeo vreme, koje je prividno mirnodopsko, ali za cas postane ratno. Bilo je medju prolaznicima dovoljno Srba koji su gledali i videli kad je Radovan vezanih ociju odveden neznano kuda, ali nijedan nije otisao do kuce nestalog Radovana da njegovoj zeni Jelici Stojanovic, koja ga je cekala, kaze sta se odigralo. Svi su pomislili da je Radovan nesto ucinio, nesto nejasno, ali opasno, pa su se svi ponasali kao da su njima vezane oci. A da je zena Jelica znala sta se odigralo, pa da se odmah obratila Kforu, mozda bi Radovan bio spasen, mada i o tome moze samo da se nagadja. Jelica je prvo cekala Radovana da dodje na rucak, pa na vecaru. Kada ga i u toku noci nije bilo, odlucila je da tek sutradan nestanak prijavi Kforu. Rodjaci, koji su, moze biti, i sami znali sta se odigralo, pa su kao svi Srbi zanemeli, svu krivicu bacili su na Jelicu: "Sta si cekala, zasto odmah nisi

prijavila?"

Ljudi iz Kfora dolaze, uzimaju fotografije i jos, uskoro ce tome dve godine, traze Radovana. Dodju s vremena na vreme i opet traze fotografije. Jelica jos zivi u Lipljanu, cuva kucu i ceka vesti o muzu. Ali, zato sto vec dve godine ne izlazi iz kuce, Jelica je jedina nada da ce ljudi iz Kfora doci ponovo - po slike. Ona ih vise nema, pa je od kcerke Zorice Todorovic, koja zivi u Kragujevcu, u naselju Grosnica, gde se slilo celo Kosovo, narucila nove fotografije - velikog formata. Vreme je takvo da se o sudbini nestalih, ubijenih, kao i uopste o sudbini onih koji su ostali na Kosovu, jedva tek ponesto cuje jer je preovladalo misljenje da je Kosovo izgubljena stvar. Srbi sa Kosova nigde nisu rado vidjeni. Pa, ipak, kragujevacki fotograf, kad je cuo pricu o nestalom ocu, umnozio je fotografije bez dinara nadoknade. Svaka treca kuca u ulici gde zivi Zorica Todorovic, u Grosnici, koju pusta i ravna poljana odvaja od pruge, prodana je Srbima sa Kosova. I Radovanova zena Jelica dvoumila se da li da proda kucu u Lipljanu, ili da je cuva i ceka vesti o muzu. U medjuvremenu je opalo interesovanje, tako da je odavno za kucu niko vise i ne pita. Srbi iz Lipljana govore da se centar ovog mesta vise ne moze

prepoznati. Kuće kupljene od Srba Albanci su porusili i sagradili nove. Starog Lipljana više nema, a u novom Lipljanu više nema Srba.

"Ne zovi više!"

U kucu Zorice Todorovic u Grosnici dugo su, deset i više dana, ne gooreci nista, dolazili ljudi. Sta se odigralo sa ocem - Zorica nije znala. Ljudi dolaze, pružaju ruku kao da daju saucisce, a niko nista ne govori. Ali, Zorica je krajickom oka primetila da se nesto dosaptavaju. Kad je ugledala strica, moze biti da je covek zaplako, Zorici je, u trenutku, sve postalo jasno. Vrisnula je:

- Pa gde su mama i tata?! Zasto me lazete?

- Znas, ratno je vreme...

Ima Zorica jos jednu sestru, Goricu, koja je takodje u Srbiji. Bila je frizerka u Lipljanu, radila je kod Aobanca i bili su u dobrim odnosima. Nedavno se usudila da okrene broj ovog Albanca i pita za oca.

- Ismail, ovde Gorica, tvoja radnica. Otac mi je kidnapovan. Ako bi mogli da saznamo gde je i da li je ziv, posto smo culi da su braca tvoje zene zapovednici u UCK.

- Dobro Gorice, gde si ti u Srbiji? (Gorica, ni ovde, u Srbiji, nije smela da kaze.)

- Nazovi, Gorice, za nedelju dana.

Kad je nazvala posle nedelju dana, na telefonu nije bio ljubazni vlasnik frizerke radnje Ismail, vec njegova zena:

- Gorice, nemoj više da zoves! Ne znamo mi o tome nista.

Razgovor se ovde prekida.

Fotografija Radovana Stojanovica nekim kanalima stici ce i u Lipljan, do Radovanove supruge Jelice.

Opet ce, verovatno, doci oni iz Kfora, uzeti slike, a da li ce pronaci otetog coveka - to niko ne zna.

Slika: Slava sv. Kralja Jovana Vladimira u Crnoj reci, 6. jun 2001.

Dzordz Vojnovic optuzio Kfor za stanje na Kosmetu

ALBANSKI NASTAVLJAJU ETNICKO CISCENJE

BEOGRAD 16. Jun (Tanjug) - Predsedniku SRJ Vojislavu Kostunici, srpskom premijeru Zoranu Djindjicu i potpredsedniku srpske vlade Nebojsi Covicu trebalo bi odati priznanje za uspesno resavanje krize na jugu Srbije, izjavio je za "Glas Amerike" republikanski senator iz drzave Ohajo Dzordz Vojnovic. On je podsetio da su zahvaljujuci Covicevom planu za jug Srbije Albanci predali oruzje i skinuli uniforme. Za razliku od juga Srbije, kaze Vojnovic, pitanje Kosova i dalje je neizvesno.

"Nastavlja se etnicko ciscenje", upozorava Vojnovic i dodaje: "Neki kazu da se ne radi o velikom broju ljudi, ali na Kosovu i nije ostalo mnogo pripadnika manjina. Vecina Srba je otisla. Sloboda kretanja Srba ne postoji". Jedan od krivaca za takvu situaciju jesu, po njegovom misljenju, snage Kfora koje ne obavljaju posao za koji su zaduzene. U tom kontekstu Vojnovic podseca da se na celu KZK nalazi covek koji je bio general u ratu u Hrvatskoj i koji je odgovoran za ubistva stotine Srba u Krajini.

"Rekao sam generalnom sekretaru NATO Dzordzu Robertsonu da Unmik i Kfor ne obavljaju svoju duznost. Kosovo je naoruzani logor. Da su ucinili ono sto je trebalo, danas ne bismo imali probleme u Makedoniji", istice Vojnovic.

Ambasadori procenjuju izazove misije UN na Kosovu

SAVET BEZBEDNOSTI UN STIGAO U PRISTINU

Pristina, 16. juna (Tanjug) Delegacija Saveta bezbednosti u kojoj su ambasadori svih 15 zemalja clanica doputovala je danas posle podne iz Njujorka u Pristinu, u trodnevnu posetu Jugoslaviji tokom koje ce proceniti tezinu izazova sa kojima je suocena misija Ujedinjenih nacija na Kosovu i Metohiji, ukljucujuci i situaciju u Makedoniji.

Clanovi delegacije, koju predvodi predsedavajući Saveta bezbednosti ambasador Bangladesa Anvarul Karim Caudri, razgovarace sa sefom UNMIK-a Hansom Hekerupom, predsednikom Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju Momcilom Trajkovicem i sefom UN policije Kristoferom Albistonom.

Sutra ce delegacija boraviti u Kosovskoj Mitrovici, gde ce se sastati sa rukovodiocima lokalnih Srba i Albanaca, posetiti zatvor Dubrava i razgovarati sa predstavnicima Kfora, a u ponedeljak ide u Beograd na razgovore sa najvisim jugoslovenskim funkcionerima.

Vec u utorak, u Njujorku, Savet bezbednosti ce razmotriti informacije dobijene tokom sadasnje posete.

Delegacija namerava i da pokrene pitanje nestalih Albanaca i Srba i da pozove Srbe da ucestvuju na opstim izborima zakazanim za 21. novembar, izjavila je portparol UN na Kosmetu Suzan Manuel.

Uoci polaska za Beograd, predsedavajući Saveta bezbednosti je izjavio da ce delegacija proceniti kakav je efekat sukoba u Makedoniji na stanje na Kosmetu.

Ukoliko makedonska kriza ima "ozbiljan efekat" na delovanje misije UN na Kosmetu, ambasadori ce dati odgovarajuće preporuke, rekao je Caudri.

Vojvodjani posetili Kosovsku Mitrovicu**GOSTI POKLONILI LEKOVE I HRANU**

Kosovska Mitrovica, 16. juna (Tanjug) Delegacija Novog Sada i Vojvodine sa nacelnikom Severnobackog orkuga Arsenom Kurjackim i potpredsednikom Skupstine opštine Vojvodine Mirosljubom Lesnjakom na celu, danas je posetila Kosovsku Mitrovicu i bila gost Pokrajinskog odbora Demokratske stranke Srbije.

Gosti iz Vojvodine dopremili su kamion humanitarne pomoci sa lekovima, medicinskom opremom i konzerviranom hranom. Deo pomoci je predat bolnici, a jedan deo je odnet u Lipljan, gde u albanskom okruzenju u gradu zivi nekoliko stotina Srba.

Tokom boravka u Mitrovici gosti su obisli bolnicu, Zvecan i manastir Sokolicu i ucestvovali na protestnom mitingu u Zubinom Potoku

NA PRAZNIK PEDESETNICE U VELIKOJ HOCI

Na danasnji dan, na dan Svete Pedesetnice, kada je, kako je i obecao, nas Gospod Isus Hristos poslao svojim ucenicima Svetog Duha da ih tesu i blazu. I nama, mozda nedostojnima, ovoga istog dana poslao je utehu za nasu bracu sa severa Kosovske Mitrovice i na taj nacin izlio na nas nesebicno pregrst Svoje Blagodati.

Evo njihove poruke pri poseti:

"Pomoz' Bog, draga braco i sestre i srecan vam danasnji veliki praznik, Pedesetnica od Hristovog Vaskrsenja, najveceg hriscanskog praznika."

Dosli smo vama ovde, da se obogatimo svi skupa Svetim Duhom i Svetom Trojicom, Svetog Duha koji cini punotu svakog bica, ali pre svega Duh crkve nase, nas pravovernih pravoslavaca.

Sveti Duh, jednosusan Ocu i Sunu koji prishodi iz Oca i salje se kroz Sina, ima duhovno postojanje i energiju u untrasnjem zivotu Bozanstva i ikonometriji spasenja. Zato i Blagodat - podarena nama - proistice od Oca, prenosi se kroz Sina i zavrшава se u Duhu Svetome. Zato i nase spasenje, koje Hristos ostvaruje, daje se Duhom Svetim. To je dakle, dar Duha Svetog, silom pobedonosnog dela spasenja kroz Ovplocenje, Krst i Vaskrsenje Hristovo, zato bez Duha Svetog ne mozemo da se spasemo. A vi ste stoga i spaseni, jer ste u sebi prepuni Duha Svetog i Likom Gospoda naseg Isusa Hrista - Sina Bozjeg i Bogocoveka.

Danas smo svi svesni da nad ovim prostorom SVETOPOLJA - KOSMETA, vlada Mit i Istorija. Mit je, iako se nas srpski narod nalazi na raspecu - on je zato i AKTUELAN i on je vecita aktualnost srpske istorije i kulture i istovremeno je i deo naseg evropskog prisustva.

Nema naroda bez istorije i mita. Istorija je iskustvo, Mit, nasa pesma (i kad smo u lancima neumnim), pesma isijana iz narodne duse.

I nema Mita bez Neba, kao sto nema istorije bez zemlje ove nase nemanjicke. Nebo i Zemlja sacinjavaju DUH i DUSU narodnu. Narod ovaj srpski bogat je istorijom i mitom.

Zato SVETOPOLJSKI MIT i ima svoj pocetak, kraj ne moze, jer je DUHOVAN. A Duh ne umire, draga braco i sestre, umire telo, telo moze da bude bolesno, Duh ne moze.

Stoga smo i mi uz Bozju pomoc danas na ovaj SVETI DAN ovde sa vama, da bi se napojili - oduhovili sto vise sa vama, a uz Bozju pomoc Koji kroz Sina Svog salje nam Duh Sveti - da bismo postali bogatiji i puniji Duhom Svetim, a sve radi spasenja srba, brace nase i nas samih.

Ovo dolaznje je dar Bozji, a ne nekakva ekskurzija i setnja.

Zato moramo da upamtimo da je ovo Svetopolje - kojeg je Rastko svojim odlazenjem na Svetu Goru posvetio - a otisao je da bi nas pricestio, da bi nam sastavio ona tri prsta i cetiri slova.

Ne zaboravimo da je Svetopolje misao koja prati sve nase pobede, padove, uzdizanja i to od Despotovine do Badnje Veceri - preko Vidovdana, Vladike Danila, Principa, Vozda, do Kosova 1941. i Kosova 1999. i 2000.

Da li je ovo Svetopolje ponovni pad ili Vaskrs ili priprema za novi Vaskrs - pitanje je i koji bi to Vaskrs bio po redu i koliko bi nam trebalo Vaskrsa pod zvezdama ove nase galaksije.

Setimo se da je najveći Vaskrs bio onaj iz 1804, a ako Bog da bice i ovaj buduci u najskorije vreme..

Jer, moramo da upitamo:

Dokle ce na sever da tece ova reka od ljudskog leleka?

Dokle ce da nas ubijaju nekrstni neznanci sisli sa planina, i da nas izganjaju sa ognjista pradedovskog?

Dokle ce da krvari ovo Svetopolje - ova srecna zemlja Srbinova - nemanjicka kao ziva rana?

Dokle ce da nam krvari Sitnica, i dokle ce ta kosovka devojkica sa ibrikom u ruci da pricescuje vinom nasu poubijanu bracu i sestre - decu i starce - koje su Agarjeni ubili, kada znamo da je zrno zita u Bozur Polju- zrno zavetno i Gracanici prineto.

Vaskrs je to do pogace i Neba - do Srbina, do Krsne Slave u oltaru Srpstva. Vaskrs je to Srpstva

bosiljbiljem pod zvezdama zasadjenog i tamjanom okadjenog. I uzazlud zube o slavjanska nebesa ostre dusmani nasi nekrzni, boj na Kosovu jos nije završen - teracemo se jos, moramo. Jer Svetopolje je sa amanetima i prastanjima srpski APARAT. To je pocetak jednog novog Vaznesenija srpskog naroda i roda izrailjevog, narocito posle jedne dusegubne Sodome i Gomore.

Kosovo je nasa zemlja u kojoj smo stekli Bozanske tapije

Zato smo i danas ovde produhovljeniji zajedno sa vama, i da vam kazemo da nismo sami, sa nama je Car Sveti i Sin Njegov Gospod Isus Hristos i Duh Sveti.

Sa nama su i prijatelji nasi, kojima je data moc i snaga Bozja, hteli oni to ili ne da se ovde nalaze i da nas dovezu na ovu Bozju zemlju, da uz ljubav bratsku proslavimo Svetu Trojicu i Pedeseticu od Vaskrsa. Stoga se po malo vracamo sebi i nasoj duhovnosti - vracamo se Srpstvu. Zato niste sami - sa vama je sav srpski rod i mi i zato se ne sme izdati ni covek ni brat, a jos manje prodati tapija Kucu svetopoljsku, nasa KANA GALILEJSKA i gruda GRNIZARETSKA, kojom odjekuju kao OPOMENA, kao svedocanstvo, VITLJEJSKA - DECANSKA- GRACANICKA ZVONA u kojoj zivi Cedo Nazaretsko.

Ovaj dan i svi buduci neka nam budu na mnogaja ljeta.

AMIN

Braca i sestre sa severa

Svetopolja - Kosova,

svojoj braci i sestrama

u Svetoj Metohiji, Velikoj Hoci

O Duhovima 2001.

